

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vladimíra Sládečka (soudce zpravodaj) a soudců JUDr. Tomáše Lichovníka a JUDr. Davida Uhlíře o ústavní stížnosti **V. Ch.**, zastoupené JUDr. Věrou Chandryckou, advokátkou se sídlem Slezská 11, Praha 2, proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 5. 8. 2019 č. j. 15 EXE 1018/2019-71, za účasti Obvodního soudu pro Prahu 8 jako účastníka řízení, **takto:**

- I. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 5. 8. 2019 č. j. 15 EXE 1018/2019-71 bylo porušeno právo na spravedlivý (řádný) proces a právo vlastnit majetek podle čl. 36 odst. 1 a čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 5. 8. 2019 č. j. 15 EXE 1018/2019-71 se zrušuje.**

O d ů v o d n ě n í

I

1. Stěžovatelka se, s odvoláním na porušení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), domáhá zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí, kterým byl změněn Příkaz k úhradě nákladů exekuce ze dne 24. 7. 2019 č. j. 194 EX 290/19-49, vydaný soudním exekutorem Mgr. Bohumilem Brychtou, Exekutorský úřad Rychnov nad Kněžnou.

II

2. Z obsahu napadeného rozhodnutí a ústavní stížnosti se podává, že dne 26. 2. 2019 bylo zahájeno exekuční řízení pro vymožení pohledávky oprávněného ve výši 55 132,78 Kč, a to podle vykonatelného rozhodnutí Okresního soudu v Jičíně ze dne 23. 3. 2018 č. j. 11 C 94/2016-282 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové dne 6. 11. 2018 č. j. 19 Co 280/2018-363.

3. Dne 25. 4. 2019 bylo stěžovatelce doručeno vyrozumění o zahájení exekuce č. j. 194 EX 290/19-13 a výzva ke splnění vymáhané povinnosti č. j. 194 EX 290/19-21. V této výzvě byla stěžovatelka poučena, že při splnění vymáhané povinnosti ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení výzvy (tedy do 25. 5. 2019) náleží soudnímu exekutorovi odměna snížená o 50 % a paušální částka náhrady hotových výdajů snížená o 50 %. Stěžovatelce byla konkrétně uložena povinnost uhradit částku v celkové výši 69 410,78 Kč, jež sestává z vymáhané pohledávky ve výši 55 132,78 Kč, nákladů oprávněného v exekučním řízení ve výši 7 151,10 Kč a nákladů soudního exekutora pro případ úhrady ve lhůtě 30 dnů podle § 11 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku

a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem (dále jen „exekuční tarif“) ve snížené výši 7 126,90 Kč.

4. Stěžovatelka uhradila dne 6. 4. 2019 oprávněné částku 46 606 Kč. Dále dne 7. 5. 2019 uhradila na účet soudního exekutora částku 8 526,78 Kč a dne 23. 5. 2019 částku 8 526,78 Kč.

5. Dne 7. 6. 2019 (k návrhu stěžovatelky na zastavení a odklad exekuce ze dne 7. 5. 2019) rozhodl Obvodní soudu pro Prahu 8 o částečném zastavení exekuce pro částku 46 606 Kč. Ohledně částky 8 526,78 Kč, nákladů oprávněného a nákladů exekuce zůstala exekuce v platnosti.

6. Dne 24. 7. 2019 vydal soudní exekutor Příkaz k úhradě nákladů exekuce č. j. 194 EX 290/19-49 celkem pro částku 23 788,60 Kč (náklady exekutora a oprávněného). Náklady exekuce v celkové částce 14 253,80 Kč sestávaly z odměny exekutora ve výši 8 280 Kč, paušálních a hotových výdajů 3 500 Kč a daně z přidané hodnoty 2 473,80 Kč. Za základ pro určení odměny exekutora byla podle § 5 odst. 1 exekučního tarifu vzata jistina ve výši 55 200 Kč. Náklady oprávněného byly určeny podle § 11 a § 7 vyhl. č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách za poskytování právních služeb, z tarifní hodnoty 55 132,78 Kč a činily 9 534,80 Kč.

7. Stěžovatelka podala proti Příkazu k úhradě nákladů exekuce dne 26. 7. 2019 námitky, ve kterých uvedla, že podstatnou část vymáhané povinnosti (částku 46 606 Kč) zaplatila dobrovolně ještě před doručením vyrozumění o zahájení exekuce a doručením výzvy ke splnění povinnosti. Dále uvedla, že dne 7. 5. 2019 uhradila na účet soudního exekutora částku 8 526,78 Kč a dne 23. 5. 2019 částku 8 526,78 Kč, tedy před uplynutím 30 denní lhůty stanovené ve výzvě ke splnění povinnosti.

8. K námitkám stěžovatelky Obvodní soud pro Prahu 8 usnesením ze dne 5. 8. 2019 pouze změnil výrok o výši nákladů oprávněného na částku 9 438 Kč s tím, že došlo k chybě při jejich výpočtu.

III

9. V ústavní stížnosti stěžovatelka namítá, že soudní exekutor při vyčíslení nákladů exekuce nerespektoval nálezy Ústavního soudu, které se problematikou odměn soudních exekutorů v případě dobrovolného plnění zabývají. Právní zástupkyni stěžovatelky ani nedoručil vyjádření k námitkám povinné, ačkoli je měl doručit podle § 88 odst. 3 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád (dále jen „exekuční řád“).

10. Obvodnímu soudu pro Prahu 8 vytýká, že se nijak nevypořádal s jejími konkrétními výhradami, uvedenými v námitkách proti Exekučnímu příkazu k úhradě nákladů exekuce, které měly zásadní vliv na správnost výpočtu výše odměny exekutora. Stěžejní podle stěžovatelky bylo, že podstatnou část vymáhané povinnosti (částku 46 606 Kč) zaplatila dobrovolně ještě před doručením vyrozumění o zahájení exekuce a výzvy ke splnění povinnosti. Základem pro určení odměny soudního exekutora tak měla být pouze částka ve výši 8 526,78 Kč (a nikoli 55 200 Kč), neboť svou povinnost zaplatit částku ve výši 46 606 Kč splnila dobrovolně bez přímé exekuce (tj. 19 dní před doručením vyrozumění o zahájení exekuce a výzvy ke splnění povinnosti). Pověřenému

soudnímu exekutorovi tak žádné náklady v souvislosti s prováděním exekuce v rozsahu částky 46 606 Kč nevznikly, neboť tuto povinnost splnila dobrovolně před tím, než mohlo dojít k jejímu vynucenému provedení. Zbývající část dluhu stěžovatelka zaplatila dvěma splátkami, dne 7. 5. 2019 uhradila na účet soudního exekutora částku 8 526,78 Kč a dne 23. 5. 2019 částku 8 526,78 Kč, tedy v obou případech před uplynutím 30 denní lhůty stanovené ve výzvě k plnění. Stěžovatelka tak nejpozději ke dni 24. 5. 2019, tj. ve lhůtě do 30 dnů ode dne doručení Výzvy splnila v celém rozsahu vymáhané povinnosti (zaplatila zbývající část jistiny a náklady exekuce), a tudíž soudnímu exekutorovi měla navíc náležet odměna snižovaná o 50 % a paušální částka náhrady hotových výdajů také snižovaná o 50 % pouze z vymožené částky 8 526,78 Kč. Stěžovatelka dále namítá, že při výpočtu nákladů oprávněného bylo rovněž vycházeno z jistiny 55 200 Kč.

11. Stěžovatelka uvádí, že je jí 86 let, snažila se zajistit splnění peněžité pohledávky mimo toto exekuční řízení, a proto si zajistila půjčku od třetí osoby k zaplacení částky ve výši 46 606 Kč. Tuto částku zaplatila 19 dní před doručením vyrozumění o zahájení exekuce spolu s výzvou ke splnění povinnosti a zbývající část povinnosti spolu s náklady exekuce zaplatila před uplynutím 30 denní lhůty. Přesto soudní exekutor sobě a oprávněnému vypočetl odměnu, která by byla totožná s výší, kterou by byla povinna zaplatit, pokud by byla zcela nečinná. Pokud by se Obvodní soud pro Prahu 8 zabýval námitkami povinné, je vyloučeno, aby jí byla uložena další povinnost k zaplacení povinnosti ve výši 9 438 Kč.

12. Stěžovatelka poukazuje na judikaturu Ústavního soudu, potvrzující povinnost soudu seznámit se se vším, co v průběhu řízení vyšlo najevo a co účastníci řízení tvrdí, má-li to vztah k projednávané věci (sp. zn. II. ÚS 369/01, II. ÚS 523/02, II. ÚS 1820/16 a II. ÚS 1096/17).

IV

13. Obvodní soud pro Prahu 8 ve vyjádření k ústavní stížnosti uvedl, že stěžovatelka částku 46 606 Kč zaplatila až po zahájení exekuce dnem 26. 2. 2019. V období od zahájení exekuce do uplynutí lhůty stanovené ve výzvě, tj. do 25. 5. 2019, pak uhradila pouze částku 63 659,56 Kč, ačkoliv měla zaplatit 69 410, 78 Kč.

14. Vedlejší účastníci, tj. soudní exekutor i oprávněný se k ústavní stížnosti nevyjádřili, čímž se současně svého postavení v tomto řízení - v souladu s § 63 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) ve spojení s § 101 odst. 4 občanského soudního řádu - vzdali.

V

15. Ústavní soud v souladu s ustanovením § 44 zákona o Ústavním soudu uvážil, že ve věci není třeba konat ústní jednání, neboť by nijak nepřispělo k dalšímu, resp. hlubšímu objasnění věci, než jak se s ní seznámil z vyžádaného spisu a z písemných úkonů stěžovatele a účastníků řízení. Nenařízení ústního jednání odůvodňuje i skutečnost, že Ústavní soud nepovažoval ani za potřebné provádět dokazování.

VI

16. Poté, co Ústavní soud konstatoval, že ústavní stížnost je přípustná, je podána včas a splňuje ostatní náležitosti vyžadované zákonem [§ 30 odst. 1, § 72 odst. 1 písm. a)

zákonu o Ústavním soudu], seznámil se s obsahem připojeného spisu a přezkoumal, že tvrzení obsažená v ústavní stížnosti mají oporu v listinných podkladech, dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

17. Ústavní soud předesílá, jak ustáleně judikuje, že je oprávněn přezkoumat správnost aplikace podústavního práva a zasáhnout do rozhodovací činnosti civilních soudů za předpokladu, že nepostupují v souladu s principy obsaženými v hlavě páté Listiny.

18. K otázce náhrady nákladů řízení se Ústavní soud ve své judikatuře vyjadřuje rezervovaně tak, že spor o náhradu nákladů řízení, i když se může dotknout některého z účastníků řízení, zpravidla nedosahuje intenzity znamenající porušení základních práv a svobod. Otázka náhrady nákladů řízení však může nabýt ústavněprávní dimenze v případě extrémního vykročení z pravidel upravujících toto řízení nebo zjevného a neodůvodněného vybočení z výkladového nebo aplikačního standardu, jenž je v soudní praxi obecně respektován (srov. např. nálezy sp. zn. III. ÚS 1817/07, III. ÚS 1203/11, I. ÚS 1531/07).

19. Z ustálené judikatury Ústavního soudu se dále podává, že základní práva a svobody v oblasti podústavního práva působí jako regulativní ideje, pročež na ně obsahově navazují komplexy norem podústavního práva. Porušení některé z těchto norem, a to v důsledku svévole anebo v důsledku interpretace, jež je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti, včetně přepjatého formalismu, pak zakládá dotčení na základním právu a svobodě (srov. např. nálezy sp. zn. III. ÚS 269/99, III. ÚS 84/94 III. ÚS 224/98, III. ÚS 150/99 II. ÚS 476/09, II. ÚS 3688/13, IV. ÚS 1735/07 II. ÚS 3168/09, I. ÚS 660/11).

20. S ohledem na zjištěné skutečnosti Ústavní soud dospěl k závěru, že právě k výše uvedenému porušení principů obsažených v Listině při rozhodování Obvodního soudu pro Prahu 8 došlo.

21. Podstatu projednávané věci představuje posouzení, zda v souvislosti s uhrazením jistiny převážné části vymáhané částky šlo o plnění dobrovolné, mimo rámec exekuce, kdy exekutor není oprávněn automaticky si vypočítat odměnu i z částky, kterou v exekuci nevymohl, či o plnění pod tlakem exekuce, kdy exekutorovi přiměřená odměna přísluší.

22. Otázkou náhrady nákladů exekučního řízení v případě dobrovolného plnění povinného ve vztahu k nákladům exekutora se Ústavní soud již zabýval v řadě svých rozhodnutí. Nesčetněkrát konstatoval, že při rozhodování o nákladech řízení soudního exekutora je třeba zohlednit situaci, kdy povinný splní svoji povinnost dobrovolně mimo rámec exekučního řízení, tj. ještě před tím, než se sám o exekuci dozví na základě doručení usnesení o nařízení exekuce nebo výzvy k dobrovolnému plnění povinného po zahájení exekučního řízení. Dobrovolnost plnění je nutno zohlednit především proto, aby nedošlo k nepřiměřenému postihu povinných, neboť odměna exekutora má odrážet složitost, odpovědnost a namáhavost exekuční činnosti (srov. východiska nálezu sp. zn. Pl. ÚS 8/06 a obdobně rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 1540/08, III. ÚS 1531/09, II. ÚS 262/16, I. ÚS 1398/12, I. ÚS 2930/09, II. ÚS 1061/10, IV. ÚS 3523/13 a další).

23. V nyní projednávaném případě bylo zjištěno, že stěžovatelka uhradila převážnou část vymáhané pohledávky dne 6. 4. 2019, tedy ještě před tím, než jí bylo doručeno vyznění o nařízení exekuce a výzva k dobrovolnému plnění. Není proto možné, aby

exekutor v exekučním příkazu k úhradě nákladů exekuce vyčíslil svou odměnu i z této částky. Ostatně stejně tak byla tato částka nesprávně uvedena i ve výzvě k dobrovolnému plnění, stěžovatelce doručené až poté, co stěžovatelka plnila přímo oprávněnému. Ústavní soud dodává, že oprávněný o zaplacení částky 46 606 Kč stěžovatelkou na jeho účet soudního exekutora připsal ze dne 30. 4. 2019 informoval.

24. Uvedené skutečnosti, které stěžovatelka uváděla v námitkách, exekutor při postoupení věci Obvodnímu soudu pro Prahu 8 nijak nezohlednil. Především se však jimi vůbec nezabýval Obvodní soud pro Prahu 8. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí je zřejmé, že soud pouze stručně zrekapituloval předchozí rozhodnutí ve věci, uvedl právní předpisy, které aplikoval a upravil nesprávný výpočet (zřejmě písařskou chybu) nákladů oprávněného tak, že je snížil o 96,78 Kč. Námitky stěžovatelky o dobrovolném plnění v rozhodnutí nejsou nijak zmíněny.

25. V této souvislosti Ústavní soud připomíná, že z práva na soudní ochranu (čl. 36 odst. 1 Listiny) vyplývá i požadavek na řádné odůvodnění soudního rozhodnutí. Tento požadavek Ústavní soud opakovaně ve své rozhodovací činnosti formuloval (např. sp. zn. III. ÚS 271/96, Pl. ÚS 1/03, I. ÚS 639/03). Nemá-li soudní rozhodnutí nést znaky libovůle, je soud vždy povinen se vypořádat se všemi výhradami, které byly v námitkách proti příkazu soudního exekutora uplatněny. Z hlediska ústavněprávního je rovněž významné, že proti rozhodnutí soudu o námitkách není přípustný opravný prostředek (§ 88 odst. 4 exekučního řádu). Jedná-li se o řízení jednoinstanční, je od soudu nutno vyžadovat zvláštní pečlivost, neboť na případná pochybení či nesrovnalosti již žádný z účastníků řízení následně nemůže v řádném procesu reagovat.

26. Ústavní soud dodává, že při rozhodování o nákladech exekutora a účelně vynaložených nákladech oprávněného bylo zcela pominuto, že stěžovatelka oprávněnému a posléze i soudnímu exekutorovi avizovala (21. 1. 2019 a 22. 2. 2019), že hodlá svůj závazek splnit pomocí půjčky. Ocitla se totiž v nepříznivé životní situaci, kdy ještě před obdržetím exekučního titulu byla hospitalizována pro vážný úraz (zlomenina krčku).

27. Ústavní soud uzavírá, že vzhledem k tomu, že stěžovatelka evidentně plnila před tím, než se o zahájení exekuce dozvěděla, je třeba na takovéto plnění nahlížet jako na plnění dobrovolné, mimo rámec nařízené exekuce. Soudní exekutor proto nebyl oprávněn v exekučním příkazu vyčíslit svou odměnu z celé částky uvedené ve výzvě k dobrovolnému plnění, když v době jejího vydání a doručení stěžovatelce již byla pohledávka v převážné části zaplacená. Rozhodování o nákladech exekuce nesmí být formálně mechanické, je nutné klást důraz na souvislost mezi skutečnou exekuční činností soudního exekutora a vymožením pohledávky, a to při zohlednění aktivity povinného, která není bezprostředně vynucena kroky dotýkajícími se konkrétní majetkové podstaty povinného. V dalším řízení bude třeba skutečnost, že stěžovatelka splnila v převážné části svou povinnost dobrovolně bez přímé exekuce, při výpočtu nákladů řízení exekutora zohlednit, neboť základem pro určení odměny za provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky je výše exekutorem vymoženého plnění. Stejně tak je třeba zohlednit další plnění stěžovatelky ve lhůtě stanovené ve výzvě k dobrovolnému splnění.

28. Rozhodnutím Obvodního soudu pro Prahu 8 došlo k porušení ústavně zaručeného základního práva stěžovatelky na spravedlivý (řádný) proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny

a práva vlastnit majetek podle čl. 11 odst. 1 Listiny a v důsledku nerespektování judikatury Ústavního soudu i k porušení čl. 89 odst. 2 Ústavy.

29. Na základě výše uvedeného Ústavní soud podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) a § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu rozhodl, jak je ve výroku nálezu uvedeno.

Poučení: Proti nálezu Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 10. března 2020

JUDr. Vladimír Sládeček, v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Lenka Kubacká